

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ**

Ένα χταπόδι που έχει να πει πολλά

ΕΛΕΝΗ ΓΙΑΝΝΑΚΑΚΗ
Ρέκβιेम για μια Οκτάβια
 εκδ. Πατάκη, σελ. 180

Μετά τη βασανιστική σχέση με το φαγητό, τα δεινά της οικιακής καθημερινότητας και το άγχος των γηρατειών, η Ελένη Γιαννακάκη συνεχίζει να ικνογραφεί τον Γολγοθά της ανθρώπινης ύπαρξης. Στο πέμπτο έργο της Ρέκβιेम για μια Οκτάβια καταπιάνεται με τη δύσκολη εμπειρία της μητρότητας – στέρση της προσωπικής ζωής, αγώνας προστασίας, αγωνία μέχρι υστερίας και στο τέλος σαρκοβόρος μοναξιά. Ανεξάντλητη στην ευρηματικότητά της, αυτή τη φορά η πεζογράφος μετέφερε τους ήρωές της στο θαλάσσιο βασίλειο. Κεντρική φιγούρα αποτελεί ένα μαλάκιο, ένα χταπόδι, μια Οκτάβια που απομονωμένη μέσα στο θαλάμι της φροντίζει τα αυγά-παιδιά της μέχρι να εκκολαφθούν και τα μικρά να πάρουν τον δρόμο τους.

Η πρωτότυπη επινοητική σύλληψη επιτρέπει στη Γιαννακάκη να δημιουργήσει ένταση, να αναπτύξει βάθος, να μπολιάσει το κείμενο με πολλή ειρωνεία. Το χταπόδι, εξηγεί στο επίμετρο, θεωρείται από τα πιο έξυπνα ζώα της θάλασσας. Έχει τρεις καρδιές και 10.000 πε-

ρισσότερα γονίδια απ' τον άνθρωπο, ενώ τα πλοκάμια του λειτουργούν αυτόνομα χωρίς να παίρνουν εντολή απ' το κεφάλι. Είναι ζώο μοναχικό, επιδιέχεται σε κανιβαλισμό και σε περιόδους έλλειψης τροφής μπορεί να φάει ακόμα και τα πλοκάμια του τα οποία αναγεννιούνται. Κατά τη διάρκεια της επώασης το θηλυκό δεν εγκαταλείπει το θαλάμι, απέχει απ' το φαγητό και μετά την εκκόλαψη πεθαίνει έχοντας χάσει το ένα τρίτο του βάρους του.

Με το ισχυρότατο γλωσσικό της ένστικτο, η πεζογράφος δημιουργεί ένα μυθιστόρημα (ή μήπως νουβέλα;) που αποτελείται από εννιά μονολόγους – μιλούν το κεφάλι, τα χέρια και τα πόδια του χταποδιού, άλλοτε στο πρώτο και άλλοτε στο τρίτο πρόσωπο. Πλάθει έτσι μια ομάδα, μια κοινότητα, μια κοινωνία διαφορετικών φωνών. Και ταυτόχρονα προσφέρει μια ερμηνευτική πρόταση για το ακατανόητο, αντιφα-

τικό, αινιγματικό εγώ παρουσιάζοντας το ως πολυμερή δέσμη από τμήματα που είτε δεν συγκοινωνούν είτε αντιμάχονται μεταξύ τους. Το ένα μέσα στην πολλαπλότητα, οι πολλοί μέσα στην κοινότητα, σε σχέσεις τουφερότητας και σύγκρουσης –

δεν λέμε συχνά πως τρώμε τα σωθικά μας; Κι έπειτα η θάλασσα, το νερό, ο κόσμος μέσα στον οποίο γεννιέται η ζωή – οι απαρχές της έμβιας περιπέτειας. Με τον ρυθμό των διανοητικών μονολόγων, η συγγραφέας κατόρθωσε να

αναπλάσει τον κυματισμό του νερού, να αναπαραστήσει την κοσμική κίνηση, να δημιουργήσει τον χτύπο απ' το πέρασμα του χρόνου.

Έχοντας υποβάλει την αίσθηση του περιβάλλοντος όπου γεννιέται η ζωή – από εκεί και πέρα τα πάντα εξελίσσονται με τον πλέον πειστικό τρόπο. Ανελέτη και ταυτόχρονα προστατευτική, εγώστρια και συγχρόνως δοτική,

παντοδύναμη και μαζί κουρασμένη, η Οκτάβια εξιστορεί τη ζωή της. Τα γλέντια συνυπάρχουν με τη φονική βαρβαρότητα (χωρίς μάλιστα την εξεικόνιση άγριων σκηνών), η κοινή δράση με την αυταρχική επιβολή, ο φόβος με την αποκοτιά, η υπεράσπιση του εγώ με την ενοχή. Η ζωή κάνει τον κύκλο της – γεννιόμαστε, μεγαλώνουμε, ζούμε τις τρέλες της νεότητας, ασκούμε και υποκύπτουμε στη σαγήνη, σπίνουμε το σπιντικό μας, γονιμοποιούμε και γονιμοποιούμαστε, τεκνοποιούμε. Ο βίος κυλά ανάμεσα σε αντίζηλους, φίλους, συζύγους, εραστές και παιδιά, γεμάτος ανταγωνισμούς, συγκρούσεις και θανάσιμους κινδύνους. Και από όλα αυτά μένει μια αφήγηση – γεγονότα, εξιστορήσεις, περιπέτειες και στοχασμός και στο τέλος τέλος η φθορά, το κενό και μια αναπόδραστη μελαγχολία. Αλλά και εκπλήξεις. Με μια έντεχνη αντιστροφή, η αφήγηση δημιουργεί έναν αντικατοπτρισμό. Τι παράδοξη (αλλά και διεστραμμένη) που είναι η ζωή! Είμαστε όντως άνθρωποι που παρομοιάζουμε τον βίο μας με εκείνον του ζωικού βασιλείου, ή μήπως είμαστε πράγματι μαλάκια που κάποια στιγμή απλώς ονειρευτήκαμε την ανθρώπινη υπόστασή μας;

